

To Vima
(To Bήμα), 20/4/1961

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ
20 ΑΠΡ. 1961

Χρονολογία
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Κεντάκος, Λεφάκης, Μυλωνά,
Βεντούρας, Ευσθιμιόδη - Μενε-
γάκη, Νικολάου, Πλακωτάκης

ΤΟΥ Κ. ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΓΑ

Σερά από δύσκολα θα μου συγχυρέσουν οι καλ-
λίτεχνες που είχαν εκθέσει τον τελευταίο καιρό, τό-
σο ότι δεν έγραφα ούτε δύο λόγια για τα έργα τους
στέ σημειώματα ούτε. Δεν θέλω να φωνάξω να μου
καταλογίσουν κακή πρόθεση, γιατί αλτία της παρό-
λεξης αυτής στάθηκε ένα ταξίδι, που αναγκαστικά
με απομάκρυνε από την Αθήνα. Γράφω λοιπόν σήμε-
ρα για μερικές εκθέσεις που παρουσιάστηκαν, αφή-
νοντας μερικές που είναι θέσεις πόντος σύστημα θα
μου δοθεί ξανά άφορη να γράψω.

Πριν πάω είχα δει την έκθεση της ομάδας «Τό-
» Εργαστήρι στην αίθουσα «Παραστάσεις». Στην έκθε-
ση αυτή ξεχώρισα τη δουλειά του Κεντάκος, που φέ-
ρει αλλοίως κάτι ενόσω. «Υστερα από αναζητήσεις,
έφερε θραύει μια Ισορροπία χρωμάτων και σχήμα-
των, που σου δίνουν ένα αίσθημα ηρεμίας, σαν αυ-
τήν που σου προσφέρουν τα κλασικά έργα: «Εκπλήρ-
σαν στην αρχή και μετά από λίγο σε καθηλώσαν»,
με τους παραπάνω, είναι την «καίρια ν' αναφέρει
σχετικά πρόσφατα τον Λεφάκη, γι' αυτό δεν έπα-
νερχομαι σήμερα. Χρησιμοποίησε ακόμα την προσφορά
του Βεντούρας, δι και τόσο λίγη. «Η δουλειά των ο-
κτώ είναι γλαυκιά. «Ο καθ' ένας κινήθηκε στην
ποιότητα του κλίμακα, προσέφερε τους καινούργια
έργα, χωρίς καμιά αλλαγή στις καλλιτεχνικές τά-
σεις, που άλλωστε δεν είναι απαραίτητη, για να γίνει
Ένα καλό Έργο τέχνης.

«Η Μυλωνά παρουσίασε μια αναδρομική δουλειά
είκοσι χρόνων. «Η ίδια ξεχώρισε σε τέσσερις περιό-
δους την εργασία της, που ξεκινάει με «Ελλάδα»,
μέ τις νέες νέες θέσεις. «Ετσι κι' οι τέσσερις αυτές
περιόδους έχουν μια εσωτερική ενότητα, μ' όλες τις
εξωτερικές τους διαφορές. Καταλαβαίνει κανείς ότι
η Μυλωνά θέλει να δείξει και συγχρόνως να εξηγήσει
την σημαντική της αντίληψη για την τέχνη. Θάρω πως
τα έργα της δείχνουν καθαρά την πρόθεσή της αυτή,
καθαρότερα ίσως από τα πρότυπα κείμενα που συ-
νέγραψε τον κατάλογο. Είναι έπαινος, μαζικά και τό-
λμα, δι διαρκώς δίνει προβλήματα που προσπαθεί
να λύσει. Κάθε ζωντανό καλλιτεχνικό αντιμετώπιζε
συνεχώς ερωτήματα και κρατάει για να βρει άπαν-
τες. Οι λύσεις, όπως είναι και τό φαινό, άλλες
φορές είναι πιο πετυχημένες κι' άλλες—τις λιγότε-
ρες ετυχεύω—δι τόσο όσο θα τις ήθελε η Μυλωνά.
Οι «Μακρινές» της πρέπει να είναι οι πιο ιδιαίτερα
για την ερωτηματική τους άνοιξη, που η καλλιτέχνης
δεν έχει από την ημερομηνία αντίληψη, μ' άλλη την
αφαίρεση που παρουσιάζει η σύνθεσή της αυτή. «Η
δυναμική της όμως «έκθεση της «Αποδοχής» δεν
πέφτει ούτε σαν τίτλος, ούτε το ίδιο το Έργο μονάχα
του.

«Η Φρόνα Ευσθιμιόδη—Μενεγάκη έκανε μια ανα-
δρομική έκθεση στην αίθουσα «Ανοιξη». Τα έργα της
παρουσιάζουν πολύ καλά κι' Έτσι μάλιστα ν' α-
καταχθούν τα προτερήματά τους και με τό ηλι-
κρικό φως.

Εκπαιδευτικό από ένα νατουραλισμό που είχε δια-
κριστικό χαρακτήρα, η Μενεγάκη έφερε ειδικά τον
εξορισμό που την ώθησε σε μια εκπαιδευτική αφαίρε-
ση. Και σ' αυτό τό στάδιο διακρίνει ακόμα κανείς
την αρχική παράδοση σχηματισμένη και μετα-
φερόμενη σε άλλα σχήματα, που κινούνται μέσα τους
δυναμικά και συνορίζουν σε άδρες μάλλον γραμμές πε-
ρισσότερο μια ίδια παρά τό ίδιο τ' αντικείμενο που
περιστατώνεται. «Έξω από «κακοεργασίες» της συμ-
βολίζουν περισσότερο τό μυστήριο της ζωής, παρά
την ήλική παρουσίαση του πουλιού που ζει τη νύχτα.
Τό ίδιο κι' οι «έκδοτες», υποβάλλουν την έννοια μιας
αίτιας περιπέτειας, μιας αγάπης δυναμότητας
που ταράζει σε μια ηρωική αντίσταση. «Έτσι
τό Έργο αναφέρει τό περιεχόμενο του εικονιζό-
μενου στην σφαίρα των γενικών αισθημάτων, πέρα
από τον άριστο κόσμο. «Η Μενεγάκη έχει ένα προ-
βλημα, που δι ένοση να είναι φανερό από τό πρώ-
το δι τό τελευταίο Έργο της: δεν έχασε ποτέ τό
νεμα της γλυπτικής, δηλαδή την προβολή της δου-
λειάς της μέσα στον χώρο. Τό περίεργο είναι μια
δυναμική ιδιότητα της γλυπτικής που διατηρήθηκε και
στα πιο τελευταία, τα πιο άσημα έργα της, δι-
πως στο «μελέτη στο χώρο ή στο γραφή στο διά-
στημα». Έργα που στηρίζονται σε σχήματα—γραμ-
μές άκτινες, θραύει—αναμένουν «ακατάπιστα»
τις σκιές και τό φως, φτιαγμένες για τό ήλιο και
και πλουτίζουν Έτσι τον χώρο που θα στήσουν με
καθαρά καλλιτεχνικά στοιχεία, αδιάφορο αν υπάρχει
στο Έργο θέμα ή όχι.

«Η γλυπτική με τό ήλικά που διαθέτει σήμερα
παύει πολλές φορές να είναι γλυπτική με την πρώ-
τη έννοια, δηλαδή εργασία στην Ψη που την δουλεύει
δι δημιουργία της με τό καλλι, δουλεύοντας και λει-
πώνοντας την επιφάνεια. «Η λέξη «πλαστική» θα ή-
τον ίσως πιο σωστή σε τέτοιες περιπτώσεις, δι ται-
ριάζει σε Έργα σαν της Μενεγάκη είναι όμως περι-
μύθο ν' αναφερόμεται και στην «έκθεση». «Η δου-
λειά της δείχνει μια σκληρή δουλειά, μια πάλη με
τά μέταλλα, τις φωτιές, που θραύει χρειάζονται γι-
γαντιαία δύναμη. «Η χαρά της νίκης πάσα στην άτυ-
στακτική Ψη, η λάμψη, τό χρώμα, ή όψη, που μας
χρησιζέ τό δουλεμένο μέταλλο, προσθέτουν ακόμα μια
έλλη στα Έργα της Μενεγάκη. «Έτσι, σχήμα κι' Ψη
συνεργάζονται για να προσφέρουν ένα τόσο Ιερανο-
ποιητικό αποτέλεσμα.

«Ο Νίκος Νικολάου έθεσε στην «Ανοιξη» τους
πίνακες που έκανε τό 1959—60. «Ο Νικολάου στη-
ρίζεται σε μια θεωρία του, σύμφωνα με την οποία
έλα τ' άρχισα Έργα, ακόμα και τό σημαντικότερο
άριστοεργάματα, ύπογονται σ' ένα αυστηρό κέντρο.
«Έτσι έφτιαξε και τόυτό δι τό Έργο. «Άζει να πλη-
σιάζει κανείς την αντίληψη αυτή τό καλλιτέχνη,
γιατί περνάει στοιχεία μιας πειθαγωγίας, που δι
αντικεινται στην καλλιτεχνική δημιουργία, ούτε απο-
κλείεται να περιέχει μια σωστή άποψη για την τε-
χνική των άρχαίων. «Η θεωρία λοιπόν αυτή, αδιάφορο
αν είναι Ιστορική, στηρίζεται στο ότι χωρίζεται
τό επίπεδο που πρόκειται να ζωγραφιστεί ή γιγού-
ρα σε Ισα διαστήματα, στην κατακόρυφη κι' άριζό-
ντια έννοια. Μέσα σ' αυτό τό πλέγμα, διαμεμμένος
από τό διαστήματα που σχηματίζει αυτές τό «άνο-
δος (κοινός κομμάς) δι καλλιτέχνης δι τοποθετηθεί,
λαμβάνοντας όπ' όση δι άρισμένες διαγώνιες έχουν
Ιδιαίτερα σημαντική άξια, για να τονίσουν την σύνθε-
ση. «Από την έλλη μεριά, ο Νικολάου προσπαθεί ν'
άναλλαξει έντελώς από την προοπτική και να κάνει
μια ζωγραφική με δύο μονάχα διαστάσεις. Με τό
στοιχεία αυτό ελέγχεται Ένας νέος ρυθμός στο Έργο
του που καθορίζεται με άκρίβεια και τις αρμοτικές
αντίθετες, αλλά τό κυριότερο, δημιουργεί μια καθαρή
συνθετική εικόνα, που ξεφεύζει με άμεσότητα και
συνήθεια. Οι Ιδιότητες αυτές είναι άναμφισβήτητες
Ιδιότητες, κατά σε άλλες, που βρίσκονται σε παλιό
έλληνα πρότυπα κι' ξεφεύζουν μια έλληνα ή-
λήθεια.

«Ο Κώστας Πλακωτάκης, που είχε έκθεση στο
«Ανοιξη», είναι ένας εξαιρετικός έργατης της τέχνης.
Ακούεται κι' έρευνά τό προβλήματα της τεχνικής του.
«Έκτός από την έλλοιγραφία κι' όδοτογραφία, κατα-
γίνεται με πολύ Ιερανοποιητικό αποτέλεσμα στην
σχηματική, άνοησή στην τόπο μας, που δι
δουλάει πολύ άυτόσο στη διάδοση καλλιτεχνικών
Έργων πρωτοτύπων, με προσιτές τιμές, γι' άνθρώ-
πους που διαθέτουν λίγα μέσα για να σπουδάσουν με
εισιοπρασία τό περιβάλλον τους. Είναι ένδοξο που τό
δι ο Πλακωτάκης είναι από τους πρώτους στην Έλ-
λάδα που έδωσε δείγματα μιας άπαιρετικής κατεύ-
θυνσης. «Άρχισε να ζω, τό 1923. «Υστερα όμως από
έξι χρόνια, έβιασε να τον διαμεμμένος η τεχνολογία
αυτή και γύρισε στην νατουραλισμό, για να διηγηθεί
με τρόπο εύγενικό και άπαλο την έλληνα φύση, στις
άτέλειτες ποιητικές της.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ